

Pla d'acció CoARA

2024-2027

Índex

1. Situació de partida	2
1.1. Context	2
1.2. L'avaluació de la recerca a la UOC	4
2. Pla d'acció 2024-2027	5
2.1. Premisses de construcció del pla	5
2.2. Proposta de pla d'acció	8
2.3. Governança i seguiment	11

4 de març de 2024

Pla d'acció CoARA de la UOC 2024-2027

1. Situació de partida

La Universitat Oberta de Catalunya forma part de la Coalició per a l'Avanç de l'Avaluació de la Recerca (Coalition for Advancing Research Assessment, [CoARA](#)) des que es va constituir, l'1 de desembre del 2022. Part del compromís amb CoARA consisteix en l'elaboració d'un **pla d'acció institucional de quatre anys** que doni resposta a l'[Acord sobre la reforma de l'avaluació de la recerca](#) signat per la UOC en el moment d'adherir-se a la coalició, el desembre del 2022.

Aquest document descriu el pla d'acció que la UOC es compromet a dur a terme durant el període 2024-2027, aprovat pel Consell de Direcció en data 4 de març del 2024 després d'un procés de consulta i participació interna.

El Pla d'acció CoARA 2024-2027 ha estat elaborat en primera instància per un grup de treball reduït i posteriorment contrastat, revisat i validat. Per a la redacció d'aquest pla d'acció, s'han tingut en compte les recomanacions del document [Support for CoARA signatories in the preparation of action plans](#).

1.1. Context

La necessitat de repensar la manera com s'avalua la recerca era una demanda de la comunitat. Per aquest motiu, l'any 2012, durant la Trobada Anual de la Societat Americana de Biologia Cel·lular a San Francisco, es va redactar la [Declaració de San Francisco sobre l'Avaluació de la Recerca \(DORA\)](#). DORA té com a missió avançar en l'avaluació de la recerca i proposa com a idea fonamental del seu plantejament que el factor d'impacte de la revista no substitueixi l'avaluació de la qualitat del treball publicat, ni de les contribucions individuals del personal investigador ni de la seva carrera professional. DORA és una iniciativa mundial que engloba totes les disciplines i que, a hores d'ara, ha estat signada per més de 24.000 persones

i organitzacions (universitats, centres de recerca, finançadors, reguladors, editors, societats científiques, associacions d'acadèmics, etc.) de més de 160 països. Amb tot, no ha estat l'única iniciativa en aquesta direcció. D'altres, com ara el [Manifest de Leiden sobre indicadors de recerca](#) (2015) o la [posició conjunta](#) de l'Associació d'Universitats Europees (EUA) i de Science Europe (2019), han manifestat també la urgència de fer una revisió profunda de l'avaluació de la carrera investigadora, dels projectes de recerca i de les institucions que els executen.

Amb aquests antecedents, la Comissió Europea (CE) incorpora el mandat de reforma del sistema d'avaluació de la recerca a la seva estratègia, dins de l'acció 3 del document [European Research Area Policy Agenda: Overview of Actions for the Period 2022-2024](#) (2021). Aquest mandat va acompanyat, inicialment, del document base per dur a terme aquesta revisió: [Towards a reform of the research assessment system: scoping report](#) (2021). Amb l'objectiu de millorar la qualitat, l'execució i l'impacte de la recerca europea, aquest document recull els principis en què s'han de basar els criteris i els processos d'avaluació: la qualitat i l'impacte, la diversitat, la inclusió i la col·laboració. Mesos més tard, i després d'un ampli procés participatiu, la CE publica el text de l'acord institucional de totes les organitzacions que es vulguin sumar a la reforma de manera activa: [Agreement on reforming research assessment](#) (2022).

L'1 de desembre del 2022 es constitueix formalment l'associació europea que inclou les institucions que signen aquest acord: la **Coalició Internacional per a l'Avanç de l'Avaluació de la Recerca (CoARA)**. De les aproximadament 370 institucions d'aquell moment, actualment ja són més de 640 les organitzacions que formen part de CoARA, entre universitats, centres de recerca i associacions, entitats finançadores de la recerca, agències nacionals i regionals d'avaluació de la recerca, així com associacions científiques i de personal acadèmic. A partir del debat i el consens de la comunitat internacional, CoARA busca la reforma sistèmica de l'avaluació de la recerca i la millora de les pràctiques d'avaluació, amb l'aplicació d'uns principis compartits i uns compromisos clars que han de donar fruits els pròxims anys.

Durant el primer any d'activitat, la feina a CoARA s'organitza en grups que aborden temes específics (per exemple, carrera acadèmica, infraestructures, multilingüisme, mètriques responsables, etc.), i també en capítols nacionals. En el cas d'Espanya, es crea l'Spanish Chapter, liderat per l'Agència Nacional d'Avaluació de la Qualitat i Acreditació (ANECA), la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) i el Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), amb el suport del Ministeri d'Universitats, primer, i del Ministeri de Ciència, Innovació i Universitats, després, i amb la participació de més de setanta organitzacions, inclosa la UOC. Aquest *capítol espanyol* recull el testimoni del fòrum nacional per a la reforma de l'avaluació de la recerca,¹ reunit per primer i únic cop el gener del 2023 a la Universitat de Barcelona (UB).

¹ [Nota de concepte](#).

A escala estatal, durant el 2023 són destacables les aportacions i modificacions normatives respecte a l'avaluació acadèmica. D'una banda, la nova Llei orgànica del sistema universitari ([L_{OSU}](#)) incorpora modificacions de l'acreditació del professorat (que s'articulen després a través del [Reial decret 678/2023](#)) i criteris específics respecte al foment de la ciència oberta que cal incorporar a l'avaluació per part de les agències de qualitat. De l'altra, la primera [Estratègia Nacional de Ciència Oberta \(ENCA\) 2023-2027](#) té, com un dels objectius estratègics, l'establiment de nous mecanismes d'avaluació de la recerca i un sistema d'incentius i reconeixements que han d'impulsar les pràctiques de la ciència oberta. Amb la finalitat d'incorporar aquests canvis normatius, l'ANECA constitueix la [comissió d'avaluació i seguiment del procediment d'acreditació estatal](#), per fer possible l'adaptació del sistema d'avaluació actual i complir els compromisos adquirits amb DORA i CoARA.

1.2. L'avaluació de la recerca a la UOC

Dins del [Pla de coneixement obert](#) (PCO), aprovat a principis del 2019 després d'un procés participatiu que es va estendre al llarg de tot el 2018, la UOC s'alinea "amb la transformació de l'avaluació de la recerca cap a una avaluació més qualitativa que incorpori com a objectiu l'aprenentatge i la transformació constants", i destaca aquest punt com un dels seus eixos d'actuació. La primera acció d'aquest eix és l'adhesió de la UOC a DORA i la materialització d'aquesta qüestió en [un pla d'acció específic](#) (2018) per articular "el compromís de la Universitat amb la transformació de l'avaluació de la recerca envers una avaluació més qualitativa, transparent i justa, diversa i inclusiva". La UOC és destacada com a [cas d'estudi](#) en l'anàlisi elaborada per DORA, juntament amb l'EUA i SPARC Europe. A més, els principis de DORA s'alineen amb iniciatives que ja estan marxa a la UOC, com l'Estratègia de recursos humans per als investigadors (HRS4R) o l'Open, Transparent and Merit-Based Recruitment of Researchers (OTM-R).

A conseqüència d'aquest compromís, la UOC modifica les convocatòries internes d'ajuts a la recerca: contractació d'investigadors i investigadores postdoctorals, ajuts per a estades de recerca, i premi per a la recerca interdisciplinària. Deixa de ser obligatori consignar el factor d'impacte de la revista quan s'avaluen publicacions i s'introdueixen elements d'avaluació qualitativa i contextualitzada sobre l'excel·lència científica del contingut de l'article, l'impacte social o la interdisciplinarietat. En les convocatòries, la qualitat científica s'expressa a través d'un relat breu i qualitatiu de la carrera professional i de les investigacions desenvolupades i, tot i que es permet presentar citacions i indicadors alternatius, no són imprescindibles i es consideren les posicions destacades de signatura en el marc de les pràctiques d'autoria

responsable. També es valoren l'encaix institucional, la diversitat de resultats més enllà de les publicacions, i l'obertura o l'adequació als principis FAIR per a les dades.²

Posteriorment, la UOC inclou la reforma de l'avaluació de la recerca al [Pla estratègic 2022-2025](#), concretament dins de l'àmbit UOC Insight, per al foment d'una recerca de qualitat i transformadora, en forma de Pla per a l'avenç de l'avaluació de la recerca. Durant el 2022, la UOC va traduir al català i al castellà la rúbrica [SPACE](#) de DORA, una eina per analitzar les forteses i les febleses d'una reforma institucional de l'avaluació de la recerca. Tanmateix, la rúbrica s'aplica a la UOC en forma de [qüestionari](#) adreçat a la comunitat investigadora. Del centenar de respostes rebudes, gairebé la meitat provenen de líders de grups de recerca de la Universitat. Aquest qüestionari permet contrastar amb el personal docent i investigador (PDI) la necessitat de modificar la nostra praxi envers l'avaluació de la recerca. El PDI destaca la importància de reconèixer la diversitat d'assoliments de la recerca (mèrits, perfils, tasques, carreres, àmbits temàtics, etc.), i de fer un ús més responsable de les mètriques quantitatives per donar més context on calgui i quan calgui. Com a universitat, teníem una doble necessitat: (a) entendre més bé el que ja fem, i (b) posar una lupa sobre la praxi actual en relació amb la manera d'avaluar la recerca i amb la preparació i la capacitat institucional per avaluar la recerca incorporant metodologies alternatives, en línia amb els principis de CoARA.

Els resultats del qüestionari també donen una bona idea del clima actual en relació amb el moviment cap a la reforma de l'avaluació de la recerca. En plantejar un canvi cultural i organitzatiu tan important, és imprescindible que l'equip de PDI pugui expressar i articular les seves opinions, preocupacions, reticències i inquietuds davant dels canvis que promou CoARA. Els resultats també mostren que molts investigadors i investigadores ja tenen força experiència pel que fa a metodologies alternatives, tot i que també es necessita formació específica i capacitació en aquesta línia, a part de més transparència en els criteris d'algunes de les convocatòries internes i dins els instruments d'avaluació, com ara el banc d'avaluadors i avaluadores intern de la UOC.

2. Pla d'acció 2024-2027

2.1. Premisses de construcció del pla

El Pla d'acció 2024-2027 és la primera formulació de la proposta interna de millora de l'avaluació de la recerca a la UOC, encaminada cap al foment i l'acompanyament d'una

² Llorenç Arguimbau va revisar els avenços fets en l'avaluació de la recerca a la UOC en el període 2019-2022: [Convocatòries de recerca de la UOC \(2019-2022\): anàlisi de l'avaluació segons els principis DORA](#).

recerca de més qualitat i impacte, i alineada amb els compromisos d'adhesió a CoARA. Per aquest motiu, la seva construcció s'ha basat en els **principis següents**:

- **Compromís amb CoARA.** Totes les accions del pla inclouen sempre els compromisos 1 a 4 de l'acord amb CoARA, que representen el nucli de la proposta de reforma:
 1. Recognise the diversity of contributions to, and careers in, research in accordance with the needs and nature of the research.
 2. Base research assessment primarily on qualitative evaluation for which peer review is central, supported by responsible use of quantitative indicators.
 3. Abandon inappropriate uses in research assessment of journal- and publication-based metrics, in particular inappropriate uses of Journal Impact Factor (JIF) and h-index.
 4. Avoid the use of rankings of research organisations in research assessment.

- **Principi de prudència.** Els canvis normatius introduïts per la LOSU i el Reial decret 678/2023 ja comencen a modificar alguns dels criteris d'avaluació del PDI, amb una previsible evolució durant els anys vinents. Tenint present que aquests canvis s'hauran d'incorporar, després de la reflexió pertinent, als processos interns d'avaluació de personal investigador, les accions del Pla d'acció 2024-2027 no preveuen, en un inici, propostes relacionades amb l'avaluació de l'exercici de la recerca de manera individual per part del PDI de la UOC. Tanmateix, aquest plantejament es pot modificar al llarg de les revisions anuals del pla.

- **Principi de realitat.** Per contra, se centra en la revisió i la millora de les convocatòries competitives i pròpies de la UOC relacionades amb l'àmbit de recerca, com ara les de projectes de recerca o de selecció d'investigadors predoctorals i postdoctorals, així com l'avaluació dels grups o les unitats de recerca, a fi de continuar el treball iniciat anys enrere tant des de dins del PCO com des del Pla per a l'avenç de l'avaluació de la recerca i el Pla estratègic de l'IN3.

- **Participació i debat intern.** La participació dels diferents actors en la discussió, l'elaboració, l'execució i l'avaluació del pla és un factor clau en tot aquest procés de reforma. Es preveu, per tant, incloure les persones afectades i que formen part d'aquestes propostes en tot el cicle del pla, amb especial èmfasi en els col·lectius següents:
 - Investigadors en diferents etapes de la carrera.
 - Personal de suport a la recerca (tècnics, gestió, etc.).

Aquesta participació ha d'incloure necessàriament el PDI de diferents àmbits temàtics i tradicions de recerca, així com la perspectiva de gènere en línia amb el Pla d'igualtat vigent.

- **Avaluació i millora contínua.** La durada d'aquest pla coincideix amb el moviment internacional de reforma materialitzat per CoARA a partir del 2023, amb la posada en marxa dels seus grups de treball i del capítol estatal, i impulsat per la Comissió Europea, amb la seva agenda política 2022-2024. Durant el període 2024-2027, es preveu que es desenvolupin bones pràctiques en l'àmbit català, estatal, europeu i internacional que retroalimentin i inspirin les propostes d'aquest pla. És per aquest motiu que es proposen accions pilot que seran avaluades abans de ser escalades. Així mateix, s'han previst activitats que han de permetre compartir bones pràctiques, tant dins de l'organització com fora.

2.2. Proposta de pla d'acció

Les accions prioritàries del Pla d'acció 2024-2027 de la UOC queden resumides en la taula següent, que recull els compromisos CoARA, les línies d'actuació, les accions, els terminis, els responsables i la metodologia d'avaluació de les accions.

Compromisos CoARA	Línies d'actuació	Accions	Terminis	Responsable	Com l'avaluarem?
5. Comprometre recursos a la reforma de l'avaluació de la recerca, fet necessari per aconseguir els canvis organitzatius que s'han assumit	Elaboració, execució i seguiment del Pla d'acció CoARA a la UOC	Grup d'execució i actualització del Pla d'acció (Comissió CoARA)	2024-2027	Comissió CoARA	Reunions trimestrals i validació dels informes trimestrals i anuals
		Seguiment anual: Consell de Direcció, CRIT i CA	2024-2027	Comissió CoARA	Presentació de l'informe anual de seguiment
		Pressupost anual per a l'execució de les accions dissenyades en el Pla CoARA 2024-2027	2024-2027	Vicegerència de Recerca i Transferència	
6. Revisar i desenvolupar criteris, eines i processos per a l'avaluació de la recerca	Revisió i actualització de les convocatòries internes (criteris, documents, guies del sol·licitant, avaluacions, etc.) seguint els principis de	Convocatòries internes de projectes de recerca	2024-2027	CRIT	Revisió anual per part de la Comissió CoARA de la convocatòria publicada (criteris i documents que s'han de presentar), i anàlisi global dels seus resultats en clau CoARA
		Convocatòries internes Research Accelerator	2024-2027	CRIT	
		Convocatòries internes de selecció de personal predoctoral i postdoctoral	2024-2027	CRIT	

	CoARA	Avaluació dels grups de recerca de l'IN3	2024-2027	CRIT	
7. Crear consciència sobre la reforma de l'avaluació de la recerca i proporcionar una comunicació transparent, guies i formació sobre els criteris d'avaluació i els processos, i sobre l'ús que se n'ha de fer	Estratègia de socialització interna dels principis de CoARA	Debat obert entre el PDI de la UOC per difondre els principis de CoARA i discutir la seva aplicació interna a la UOC	2024-2027	Comissió CoARA	Accions de debat acadèmic (trobades, seminaris, seminaris virtuals, etc.)
		Elaboració de guies per a la presentació de les convocatòries internes modificades en clau CoARA	2024-2027	Comissió CoARA	Guies per a cadascuna de les convocatòries internes modificades
	Estratègia comunicativa interna del Pla d'acció	Redacció d'un pla de comunicació específic per al Pla d'acció	2024	Secretaria tècnica del pla	Pla de comunicació
		Execució de les accions de comunicació interna previstes en el pla de comunicació	2024-2027	Secretaria tècnica del pla	Accions de comunicació interna
		Execució de les accions de comunicació externa previstes en el pla de comunicació	2024-2027	Secretaria tècnica del pla	Accions de comunicació externa
Formació relacionada amb els principis de CoARA	Accions de formació relacionades amb totes les situacions d'avaluació de la recerca: trams i acreditacions, projectes, etc.	2024-2027	Secretaria tècnica del pla	Activitats de formació anual (una com a mínim)	
8. Intercanviar pràctiques i experiències que	Comunicació i retroalimentació amb	Participació a l'Assemblea General de CoARA	2024-2027	Comissió CoARA	Resum anual de la participació en CoARA

permetin un aprenentatge mutu dins i fora de CoARA	CoARA				
9. Comunicar el progrés i l'adherència als principis i la implementació dels compromisos		Participació en l'Spanish Chapter de CoARA	2024-2027	Comissió CoARA	Resum anual de la participació en l'Spanish Chapter
		Participació en altres grups de treball i comissions de CoARA o altres grups nacionals o internacionals sobre avaluació de la recerca	2024-2027	Comissió CoARA	Resum anual de la participació en els grups de treball i altres espais de CoARA
10. Avaluar pràctiques, criteris i eines basats en evidència sòlida i en la recerca més actual sobre avaluació de la recerca, amb dades obertes per recollir evidències i generar nova recerca	Seguiment de casos d'èxit o propostes d'avaluació que siguin innovadores	Execució de proves pilot d'avaluació que serveixin com a base de proves i anàlisi Publicació dels resultats	2024-2027	Comissió CoARA	Revisió anual per part de la Comissió CoARA

2.3. Governança i seguiment

Les accions de reforma de l'avaluació de la recerca estan patrocinades pel vicerector de Recerca, Transferència i Emprenedoria, Xavier Vilajosana, i són executades dins del pressupost i els objectius de la Vicegerència de Recerca i Transferència.

El Pla d'acció CoARA 2024-2027 ha estat elaborat en primera instància per un grup de treball reduït, coordinat per Pastora Martínez Samper (Rectorat) i integrat per Julie Wilson (Estudis d'Economia i Empresa), Víctor Garcia Font (Estudis d'Informàtica, Multimèdia i Telecomunicació), Israel Rodríguez Giralte (IN3) i Bego Aguilera (Vicegerència de Recerca i Transferència). El pla també ha estat:

- compartit i debatut amb els membres del Pla per a l'avenç de l'avaluació de la recerca;
- obert a consulta de la comunitat UOC durant el novembre i el desembre del 2023;
- revisat i acceptat per la Comissió de Recerca, Innovació i Transferència (CRIT), el 23 de novembre del 2023;
- revisat i acceptat per les direccions d'estudis i centres, el 27 de febrer del 2024, i
- aprovat pel Consell de Direcció (CdD), el 4 de març del 2024.

La comissió d'execució i actualització del Pla CoARA (Comissió CoARA) és la responsable de l'execució, el seguiment i l'actualització anual del pla. La Comissió CoARA es nodreix de la feina duta a terme prèviament pel grup del Pla per a l'avenç de l'avaluació de la recerca i pel grup redactor del Pla CoARA. Per tant, està formada per membres dels dos grups, així com dels equips encarregats d'algunes de les accions del pla (per exemple, la Vicegerència de Recerca i Transferència). La secretaria tècnica del pla és assumida pel grup operatiu de Ciència Oberta.

Semestralment, la secretaria tècnica del pla ha de presentar a la Comissió CoARA el detall de les accions executades amb la col·laboració dels estudis, els centres de recerca i l'Escola de Doctorat, així com de les àrees i els grups operatius que correspongui. Al llarg dels sis mesos següents, s'han de revisar les accions executades i les accions planificades.

Anualment, les accions d'aquest pla han de ser revisades per la Comissió CoARA, que pot modificar i eliminar accions i incloure'n de noves en funció de les necessitats de la Universitat. Així mateix, cal presentar a la CRIT, a la Comissió Acadèmica (CA) i al CdD l'informe anual de les activitats i les possibles modificacions del pla, que també han de ser lliurades a CoARA.